

עין משפט‏ גר מצוה

יא:

א א מיי פ"ז מהל' י"ט הלכה ג טוש"ע א"ח סי' תקל"ט סעיף א':
ב ב מיי פ"ה מהלכות אבל הלכה י טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף י':
ג ג מיי שם:
ד ד ה טור יו"ד סי' שפ ושו"ע שם סעיף ה':
ה ה מיי שם הלכה י"א טוש"ע שם סעיף י':
ו ו ח מיי שם טוש"ע שם סעיף ו' [אל' די':
ז ז מיי שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף יג:
ח י מיי שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יז:
ט כ מיי שם טוש"ע שם סעיף יז:
י ל מ (מיי) שם הלכה ט ועיין בכ"מ שם טוש"ע שם סעיף כ"א:

רבינו חננאל

מי שהפך את זיתיו לטונג, ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו הפועלים ובנסה המועד, טוען קורה ראשונה ומניחם לאחר המועד דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר זולף וגומרא' כדרכו. פירש אם מותר לעשות מלאכתו במקום פסידא אם לא, וקפץ ומורה לנו בחולו של מועד שמותר במקום פסידא. ופירק רב שישה בריה כדאי, זאת אומרת דברים המותרין בחולו של מועד אסורין לעשותן בימי אבלו. תניא כותיה, דברים שעושין לאבל בימי אבלו, פירוש התירו משום פסידא לעשות לו אחרים ולא הוא. אבל על ידי אחרים התירו לו להפוך זיתיו ולגוף כדיו ולהעלות פשתנו מן המשרה וצמרו מן הוורה ומרביצין שדהו משתגיע עונת המים שלו. ר' יהודה אומר אף זוורעין כו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר וזיתיו הפוכין פשתנו במשרה צמרו ביוורה ואין שם אומן אלא הוא, הרי זה עושה בצנעא בתוך ביתו. וכן היה אומר, אם היה ספר או בלן לרבים, והגיע הרגל, ואין שם אלא הוא, הרי זה יעשה. העריסין והתוכרין והקבלנין בשדותיו הרי אלו יעשו, אבל החמרין והגמלינן [והספנים] והספינות שלו לא יעשה מלאכה בהן בימי אבלו. ואם היו מקודם מושכרין ביד אחרים עושין. שכיר יום שלו אפילו בעיר אחת לא יעשה, היתה מלאכת אחרים בידו בין בקיבולת בין שאינה מקיבולת לא יעשה, היתה בקיבולת ביד אחרים, בביתו לא יעשו, בבית אחר יעשו. מריון ומר בריה דרב אחא הוו שותפי, אירע ביה במר בריה דרב אחא אבל, שדר ופסקיה לגמליה. אמר רב אשי והתניא אם היו מושכרין אצל אחרים שור.

ודחינן, הני מילי באיניש דעלמא, אבל אדם חשוב אפי' מושכרין לא.

^{[א] רבינו לא גרס וגף גבי זיתים וכי"כ בגש"י בחלפס ובג"י שם דלא גרסינן וגף.}

רבי יוסי אומר זולף וגומר וגף כדרכו. פי' בקונטרס לישנא אחרתנא וגף משום ^(א) דליכא פסידא שמוליכין בלא מגופה וי"ל דלריך לכסותו מפני השרצים ומינהו מגופה לא היה רריך דדיו בכיסוי מועט ^(ב) ושמן חדש מתקלקל: **אפי"ן** חול' המועד דאסורא במלאכה **מדאורייתא**.⁽¹⁾ פרק קמא (דף ג. ב.ד"ה משקין) פירשתי: **רבי יהודה אומר אף זוורעים** כו'. במתניתין מחמיר רבי יהודה וכאן מיקל:

בזרין לגוף. ספרים אחרים כדו:

רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'.

ואף על גז דרנן שמעון בן גמליאל נמי מודה לדרכ שישא צריה דרצ אידי דאסורין צימי אכלו מודה היכא דאין שם אומן אלא הוא דשרי וצלינעא ⁽²⁾ יעשו ע"י אחרים משום פסידא דמשכיר שרינן וגבי אכלו דשרינן הוא עלמנו צאין שם שיעשה כמותו ואומן לרבים וספר וכו' משום דלורך דרביס ורגילא שריא לעיל ויש מפרשים דהא דשרינן לאכל עלמנו ⁽³⁾ כשלא ימנא אחרים כדמשמע הלשון ואין שם אומן אלא הוא אכל לכתמילה רריך לעשות על ידי אחרים מיהו לפי הטעם הזה לא ידענא בצמרינן וספרין כשמושכרין אכל אחרים למה אין מלריך בסמון על ידי אחרים ולפי טעם קמא ניחא דאין מי שיעשה דבר זה בלאותו שיש ⁽⁴⁾ לאומנות דחמר וגמל וספן: אמר

היוורה ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה בצניעא ⁽⁵⁾ יתר על כן אמר רבן שמעון בן גמליאל אם היה אומן לרבים וספר ובלן לרבים והגיע עת הרגל ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה ⁽⁶⁾ האריסין והתכירין והקבלנין הרי אלו יעשו אחרים בשבילן ⁽⁷⁾ החמרין הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו ⁽⁸⁾ ואם היו מושכרין או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו ⁽⁹⁾ שכיר יום אפילו בעיר אחת לא יעשה היתה מלאכת אחרים בידו אע"פ שבקיבולת לא יעשה אף על פי שבקיבולת ולא מיבעיא שאינה קיבולת אדרבה קיבולת כדריה דמי אלא אימא ⁽¹⁰⁾ בין קיבולת בין שאינה קיבולת לא יעשה ⁽¹¹⁾ היתה מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשו בבית אחר יעשו מריון בריה דרבין ומר בריה דרב אחא בריה דרבא ⁽¹²⁾ הוה להו ההוא גמלא דתורא בהדי הדדי איתרעא ביה מילתא במר בריה דרב אחא בריה דרבא ופסקיה לגמליה אמר רב אשי גברא רבה כמר בריה דרב אחא עביד הכי נהי דלפסידא ידיה לא חייש אדאחרים לא חייש והא תניא אם היו מושכרין או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו והוא סבר ⁽¹³⁾ אדם חשוב שאני אמר

שאם לא תזרע עכשיו מכאן ואילך אינו רחוי לפשתן: אמרו לו. לא תזרע שדה ניר ושדה פשתן שאם לא תזרע צבכיר צבדה ניר תזרע צאפל ולא היו פסידא יתירא: צנו. שומר בית המרחץ ומשמשן צבית המרחץ ונוטל מכל אחד שכרו: והגיע עם הרגל. שהכל רכירין לו הרי זה יעשה כיון דלית ליה פסידא ואיכא נמי לורך רביס. ול"ג הכא צלינעא דהא רביס הוא: האריסין. מקבליה השדות לשנים שלשים ולרביע: **החכירים**. שקיבל לשמירה ולעובדה לסכום כך וכך כורין איני נותן לך ממנה: **והקבלנים**. שקיבלו לשומרה לזמן פלוני צבכוס כך וכך צין יהיה הרצה או מעט הרי אלו יעשו אחרים צבצילס: **הגמלים והספנים הרי אלו לא יעשו**. לא ישכירו לכתמילה לפי שהמלאכה שלהם הוא: **ואם היו מושכרין או מושכרין**. הם או צהמתם אכל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים נמי לא יפסידו. והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן צעמנן מושכרין אצל אריסים אפשר להם על ידי אחרים צעבודת קרקע: **שכיר יום**. אחד ואפילו צעיר אחרת ואין יודעין שם שהוא אכל וליכא משום מראית העין: לא יעשה. הואיל וצידו לחזור כדאמרין (צ"ק דף קטז:) פועל חוזר ואפילו צחאי היום וליכא פסידא כולי האי: **אם היסא מלאכת אחרים צידו**. צבייתו כגון צגד לארוג הואיל וצבשותיה לגומרו לאחר זמן הרי ⁽¹⁴⁾ אלו לא יעשו: **ואע"פ צקיצולס**. אחרים היא שקיבל עליו ללמיתות אותו צגד לאורגו צכך וכך: **קיבולת**. לעשות צכך וכך ⁽¹⁵⁾ (שרי): **כדידיה דמיא**. ואסור אכל שאינה קיבולת דלא הוה כדידיה שרי: **צציוס**. של אכל לא יעשו אותו ⁽¹⁶⁾ משום חשד שיאמרו הוא צעמנו מסייע במלאכה. אי נמי שלא יאמרו צימי אכלו השכירו לזה הפועל: **גמלא**. למד צקך צין שניהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: **איסרע ציה מילסא**. אצילות: **פסקיה לגמליה**. הפסיק שורו מן הכמד ולא שלחו לחרוש צבדה לפי שהיה אכל ומצווה על צביתת צהמתו מדרבנן: **להפסד ידידה לא חייש**. דלא קא מעבד ארעא מגמליה משום דאכל הוא: **לפסידא דאחריני**. כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוי ליה פסידא דלא הוה ליה צהמה לחרוש וכיון דשרי כדתניא אם היו מושכרין וכו' הוה ליה למיתש אפסידא דחבצרי: **הוא סבר**. מר בריה דרב אחא: **אדם חשוב שאני**. דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

מי שהפך פרק שני מועד קמן

מי שהפך אם זיסי. שהזמינן ליתנס על גבי הדב להוציא מהן שמן: ואירעו אכל. צשאר ימות השנה שלא סמוך לרגל ואינו יכול ליתנס על גבי הדב לפי שאכל אסור צעשיית מלאכה: או **אונס**. היינו מילתא אחריתי כלומר מי שהפך את זיתיו לפני הרגל ואירעו אונס ולא היה יכול ליתנס על גבי צית הדב וצא הרגל: או **שהטעוהו פועלים**. שהשכיר ליתנס על גבי צית הדב קודם הרגל ולא צאו: **טוען קורה ראשונה**. כלומר נותנן על גבי צית הדב צרגל וסוחט עליהן הקורה פעם אחת דאי לא עביד הכי איכא פסידא יתירא: **ומניה**. צו שלא יסחוט יותר עד לאחר המועד: **זולף וגומר כדרכו**. כלומר נותנו על גבי צית הדב וסוחט הכל. כל מידי דשפון קרי זילוף: **גב' פסח צאלל וסייס צמוע**. דקתני מי שהפך את זיתיו ואירעו אכל ולא פירש אם יכול לטעון קורה צאצילות אם לא אלא מילי דמועד קא פריש דכי אירע לו קודם המועד אונס טוען קורה ראשונה צמועד: **אסור צימי אכלו**. כלומר להכי לא פריש דאסור לו לטעון אפילו קורה ראשונה צימי אכלו: לא **מיבעיא צימי אכלו**. דאין אסור צמלאכה אלא מדרבנן דשרי לטעון קורה ראשונה: **אלא אפילו**. חולו של מועד דאסירא ציה מלאכה מדאורייתא דכתבי

(שמות כג) את חג המזות תשמור שצעת ימים לימד על כל החג שהוא אסור^(א): **צמקוס פסידא שרו רצנן**. לטעון קורה ראשונה: **העושין לאכל**. אחרים אכל הוא עצמו אינו רשאי: **כדו לגוף**. מגופת החצית: **וויסיו הפוכין**. נותנין אותן על צית הדב וטוענין לו קורה ראשונה אכל הוא עצמו אינו עושה היינו כרצ שישא דאמר דצריס המותרין צחו"מ אסורין צימי אכלו: **ופשטנו להעלות מן המשרה**. כל הני צית צבו פסידא אי לא עביד להו: **פסאגיע עונס המיס שלו**. כשהגיע זמנו להשקות השדה שכן היו נוהגין כל אחד ואחד משקה כל השדות צצבקהא איש יומו או שצוע אחד: **שדה ניר**. שדה חרושה: **שדה העומדת לפשקן**.

לא תזרע עכשיו מכאן ואילך אינו רחוי לפשתן: אמרו לו. לא תזרע שדה ניר ושדה פשתן שאם לא תזרע צבכיר צבדה ניר תזרע צאפל ולא היו פסידא יתירא: צנו. שומר בית המרחץ ומשמשן צבית המרחץ ונוטל מכל אחד שכרו: והגיע עם הרגל. שהכל רכירין לו הרי זה יעשה כיון דלית ליה פסידא ואיכא נמי לורך רביס. ול"ג הכא צלינעא דהא רביס הוא: האריסין. מקבליה השדות לשנים שלשים ולרביע: **החכירים**. שקיבל לשמירה ולעובדה לסכום כך וכך כורין איני נותן לך ממנה: **והקבלנים**. שקיבלו לשומרה לזמן פלוני צבכוס כך וכך צין יהיה הרצה או מעט הרי אלו יעשו אחרים צבצילס: **הגמלים והספנים הרי אלו לא יעשו**. לא ישכירו לכתמילה לפי שהמלאכה שלהם הוא: **ואם היו מושכרין או מושכרין**. הם או צהמתם אכל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים נמי לא יפסידו. והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן צעמנן מושכרין אצל אריסים אפשר להם על ידי אחרים צעבודת קרקע: **שכיר יום**. אחד ואפילו צעיר אחרת ואין יודעין שם שהוא אכל וליכא משום מראית העין: לא יעשה. הואיל וצידו לחזור כדאמרין (צ"ק דף קטז:) פועל חוזר ואפילו צחאי היום וליכא פסידא כולי האי: **אם היסא מלאכת אחרים צידו**. צבייתו כגון צגד לארוג הואיל וצבשותיה לגומרו לאחר זמן הרי ⁽¹⁴⁾ אלו לא יעשו: **ואע"פ צקיצולס**. אחרים היא שקיבל עליו ללמיתות אותו צגד לאורגו צכך וכך: **קיבולת**. לעשות צכך וכך ⁽¹⁵⁾ (שרי): **כדידיה דמיא**. ואסור אכל שאינה קיבולת דלא הוה כדידיה שרי: **צציוס**. של אכל לא יעשו אותו ⁽¹⁶⁾ משום חשד שיאמרו הוא צעמנו מסייע במלאכה. אי נמי שלא יאמרו צימי אכלו השכירו לזה הפועל: **גמלא**. למד צקך צין שניהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: **איסרע ציה מילסא**. אצילות: **פסקיה לגמליה**. הפסיק שורו מן הכמד ולא שלחו לחרוש צבדה לפי שהיה אכל ומצווה על צביתת צהמתו מדרבנן: **להפסד ידידה לא חייש**. דלא קא מעבד ארעא מגמליה משום דאכל הוא: **לפסידא דאחריני**. כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוי ליה פסידא דלא הוה ליה צהמה לחרוש וכיון דשרי כדתניא אם היו מושכרין וכו' הוה ליה למיתש אפסידא דחבצרי: **הוא סבר**. מר בריה דרב אחא: **אדם חשוב שאני**. דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

^{[א] רבינו לא גרס וגף גבי זיתים וכי"כ בגש"י בחלפס ובג"י שם דלא גרסינן וגף.}

מי שהפך אם זיסי. שהזמינן ליתנס על גבי הדב להוציא מהן שמן: ואירעו אכל. צשאר ימות השנה שלא סמוך לרגל ואינו יכול ליתנס על גבי הדב לפי שאכל אסור צעשיית מלאכה: או **אונס**. היינו מילתא אחריתי כלומר מי שהפך את זיתיו לפני הרגל ואירעו אונס ולא היה יכול ליתנס על גבי צית הדב וצא הרגל: או **שהטעוהו פועלים**. שהשכיר ליתנס על גבי צית הדב קודם הרגל ולא צאו: **טוען קורה ראשונה**. כלומר נותנן על גבי צית הדב צרגל וסוחט עליהן הקורה פעם אחת דאי לא עביד הכי איכא פסידא יתירא: **ומניה**. צו שלא יסחוט יותר עד לאחר המועד: **זולף וגומר כדרכו**. כלומר נותנו על גבי צית הדב וסוחט הכל. כל מידי דשפון קרי זילוף: **גב' פסח צאלל וסייס צמוע**. דקתני מי שהפך את זיתיו ואירעו אכל ולא פירש אם יכול לטעון קורה צאצילות אם לא אלא מילי דמועד קא פריש דכי אירע לו קודם המועד אונס טוען קורה ראשונה צמועד: **אסור צימי אכלו**. כלומר להכי לא פריש דאסור לו לטעון אפילו קורה ראשונה צימי אכלו: לא **מיבעיא צימי אכלו**. דאין אסור צמלאכה אלא מדרבנן דשרי לטעון קורה ראשונה: **אלא אפילו**. חולו של מועד דאסירא ציה מלאכה מדאורייתא דכתבי

(שמות כג) את חג המזות תשמור שצעת ימים לימד על כל החג שהוא אסור^(א): **צמקוס פסידא שרו רצנן**. לטעון קורה ראשונה: **העושין לאכל**. אחרים אכל הוא עצמו אינו רשאי: **כדו לגוף**. מגופת החצית: **וויסיו הפוכין**. נותנין אותן על צית הדב וטוענין לו קורה ראשונה אכל הוא עצמו אינו עושה היינו כרצ שישא דאמר דצריס המותרין צחו"מ אסורין צימי אכלו: **ופשטנו להעלות מן המשרה**. כל הני צית צבו פסידא אי לא עביד להו: **פסאגיע עונס המיס שלו**. כשהגיע זמנו להשקות השדה שכן היו נוהגין כל אחד ואחד משקה כל השדות צצבקהא איש יומו או שצוע אחד: **שדה ניר**. שדה חרושה: **שדה העומדת לפשקן**.

לא תזרע עכשיו מכאן ואילך אינו רחוי לפשתן: אמרו לו. לא תזרע שדה ניר ושדה פשתן שאם לא תזרע צבכיר צבדה ניר תזרע צאפל ולא היו פסידא יתירא: צנו. שומר בית המרחץ ומשמשן צבית המרחץ ונוטל מכל אחד שכרו: והגיע עם הרגל. שהכל רכירין לו הרי זה יעשה כיון דלית ליה פסידא ואיכא נמי לורך רביס. ול"ג הכא צלינעא דהא רביס הוא: האריסין. מקבליה השדות לשנים שלשים ולרביע: **החכירים**. שקיבל לשמירה ולעובדה לסכום כך וכך כורין איני נותן לך ממנה: **והקבלנים**. שקיבלו לשומרה לזמן פלוני צבכוס כך וכך צין יהיה הרצה או מעט הרי אלו יעשו אחרים צבצילס: **הגמלים והספנים הרי אלו לא יעשו**. לא ישכירו לכתמילה לפי שהמלאכה שלהם הוא: **ואם היו מושכרין או מושכרין**. הם או צהמתם אכל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים נמי לא יפסידו. והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן צעמנן מושכרין אצל אריסים אפשר להם על ידי אחרים צעבודת קרקע: **שכיר יום**. אחד ואפילו צעיר אחרת ואין יודעין שם שהוא אכל וליכא משום מראית העין: לא יעשה. הואיל וצידו לחזור כדאמרין (צ"ק דף קטז:) פועל חוזר ואפילו צחאי היום וליכא פסידא כולי האי: **אם היסא מלאכת אחרים צידו**. צבייתו כגון צגד לארוג הואיל וצבשותיה לגומרו לאחר זמן הרי ⁽¹⁴⁾ אלו לא יעשו: **ואע"פ צקיצולס**. אחרים היא שקיבל עליו ללמיתות אותו צגד לאורגו צכך וכך: **קיבולת**. לעשות צכך וכך ⁽¹⁵⁾ (שרי): **כדידיה דמיא**. ואסור אכל שאינה קיבולת דלא הוה כדידיה שרי: **צציוס**. של אכל לא יעשו אותו ⁽¹⁶⁾ משום חשד שיאמרו הוא צעמנו מסייע במלאכה. אי נמי שלא יאמרו צימי אכלו השכירו לזה הפועל: **גמלא**. למד צקך צין שניהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: **איסרע ציה מילסא**. אצילות: **פסקיה לגמליה**. הפסיק שורו מן הכמד ולא שלחו לחרוש צבדה לפי שהיה אכל ומצווה על צביתת צהמתו מדרבנן: **להפסד ידידה לא חייש**. דלא קא מעבד ארעא מגמליה משום דאכל הוא: **לפסידא דאחריני**. כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוי ליה פסידא דלא הוה ליה צהמה לחרוש וכיון דשרי כדתניא אם היו מושכרין וכו' הוה ליה למיתש אפסידא דחבצרי: **הוא סבר**. מר בריה דרב אחא: **אדם חשוב שאני**. דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

^{[א] רבינו לא גרס וגף גבי זיתים וכי"כ בגש"י בחלפס ובג"י שם דלא גרסינן וגף.}

מסורת הש"ם

^(א) שמחות פ"ה, (ג) ונקמן יב. שבת נא. וס"ן, (ג) [תגייה ית,] (ד) ס"א אינו, (ס) ס"א ושמה, (ו) ויע' מוס' דתגייה ית. ד"ה חולו ומוס' ע"ז כב. ד"ה מסיק ליה,

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה אם יהיה כו' לאחר זמן הכי לא יעשה אף על פי שבקיבולת כו' קן לריך להיות והד"א ותיבת אלו נמחק: (ב) ד"ה צביתו של אכל לא יעשו אומן אחרים משום חשד: (ג) תוס' ד"ה רבי יוסי כו' דליכא פסידא בשמוליכין, ויציבת אלו נמחק: וגף לא יצ"צ לשון הרין: וגף לא גרסינן גבי זיתים משום דאין לנשות לימית משום גמולתן הניחו מגולה לא פסדי וכן נמנא כפרש"י בחלפס וצנימוקין יוסף ע"ש אכל צלשון אחר פירש דגרסי' ליה אע"ג דליכא פסידא ליתים בלא מגופה מ"מ ודאי כשמוליכין אותן איכא פסידא שנינו בלא מגופה: (ד) ר"ה רשב"י כו' וצלינעא והאריסין יעשו: (ה) בא"ד דשרינן לאכל עצמו היינו דוקא כשלא ימנא: (ו) בא"ד בלאותו שש לו לאומנות:

גליון הש"ם

גב' לא מיבעיא בימי אבלו דמרדבנן. עיין לקמן דף יד ע"צ מוס' ד"ה עשה דיחיד:

מוסף רש"י

אדם חשוב שאני. יט לו להחמיר על עצמו יותר [קטן יב:] שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר [שבת נא,] לפי שלמדים הימנו [כתובות יט,].